

EROII ROMI ÎN ACȚIUNE

EROII ROMI ÎN ACȚIUNE

Studiu de caz de formare a formatorilor

Scris de Andrada Roșu, cu ajutorul Mihaelei Drăgan și Zitei Moldovan

CUPRINS

1. INTRODUCERE.....	4
Prezentarea atelierului de lucru „Eroi romi”	4
Descrierea partenerilor Erasmus și cooperarea.....	6
Obiective personale în participarea la program.....	7
Istorie (formatori anteriori, experiențe).....	9
2. FORMAREA FORMATORILOR.....	13
3. PROCESUL DE FORMARE.....	14
Planificare și pregătire.....	14
Anunț și selecția candidaților.....	14
Faza de familiarizare și punerea bazelor profesionale.....	16
Reuniune internațională.....	19
Dezvoltare tematică. Cum am ajuns la tema dezvoltată?.....	20
4. PRIVIRE DE ANSAMBLU METODOLOGICĂ A CURSULUI DE FORMARE.....	21
Selectarea grupului.....	21
Familiarizarea cu și restrângerea numărului de piese.....	22
Brainstorming, dezbateri și împărtășire de povești pe baza pieselor de teatru.....	24
Instruire în comunicare.....	25
Competențe de coaching.....	27
Instruire pentru povestiri.....	29
Exemple de rezultate ale muncii pe grupe de creație.....	31
Prezentarea formatorilor.....	32
Prezentarea formatorilor „de la egal la egal”.....	32
Unde suntem acum, ce urmează? - Planuri, impasuri (restricționarea accesului, avantajele și dezavantajele spațiului online).....	34
5. ÎNCHEIERE.....	35
Anexă.....	37

1. INTRODUCERE

Formularea scopului studiului de caz

Giuvlipen lucrează în producția de teatru de peste 5 ani și organizează ateliere de lucru în care discutăm probleme cu care se confruntă zilnic persoanele și comunitățile rome, folosind instrumente specifice artei dramatice. Prin numeroasele acțiuni în care am fost implicați până acum și prin colaborări cu alte asociații care activează în domeniul teatrului sau drepturilor omului, am reușit să dezvoltăm practici și metodologii de lucru care au un impact real asupra beneficiarilor cu care am interacționat. Ne dorim ca abordarea pe care am dezvoltat-o de-a lungul anilor, atât pe cont propriu, cât și în parteneriat cu alte organizații și instituții, să devină o resursă deschisă pentru alte persoane sau organizații care doresc să folosească modalități creative de lucru pentru a împuternici tinerii și a-i educa pe probleme legate de drepturile omului.

Considerăm că eforturile comune ale grupului de profesioniști implicați în dezvoltarea acestui program pot ajuta atât asistenții sociali, cât și comunitari să deschidă și să abordeze subiecte sensibile într-un mod creativ și neintruziv, precum și lucrătorii culturali sau practicanții artei spectacolului interesați de cunoaștere și integrarea culturii rome contemporane în curriculumul lor.

Prezentarea atelierului de lucru „Eroi romi”

Metodologia elaborată pentru atelierul de lucru „Eroi romi” este structurată pe două direcții importante. În primul rând, cu aceste ateliere, ne propunem să facilităm discuții deschise pornind de la texte din dramaturgia romă contemporană, care au ca scop promovarea și popularizarea dramaturgiei rome contemporane, ale temelor și valorilor promovate prin personajele și situațiile din texte.

Cultura romilor este de obicei descrisă ca fiind necontemporană, tradițională, specifică, legată doar de comunitatea romă și incapabilă să contribuie la cultura majoritară sau de masă. Singurul mod prin care cultura romă a reușit să pătrundă și să fie acceptată în spațiul public este prin formele sale tradiționalizate, folclorizate (fuste colorate, dansuri, muzică la vioară, artizanat), îmblânzite și rupte de realitățile contemporane. Cu toate acestea, cultura romă contemporană există, este vie, dinamică și ar trebui susținută, mai ales când elaborează teme ce ies din universul vieții romilor.

Prin urmare, prin intermediul atelierelor de lucru „Eroi romi”, răspundem acestei nevoi urgente de a familiariza publicul tânăr, inclusiv ne-romi, dar mai ales romi, cu această parte extrem de importantă și totuși atât de puțin explorată public a culturii romilor.

Textele folosite în ateliere sunt relevante în principal pentru că sunt de auto-reflecție și tratează subiecte contemporane, aspecte legate de identitate, apartenență, discriminare și alte subiecte care pot ajuta participanții la atelier să înțeleagă mai bine modurile în care autorii romi reflectă asupra propriei culturi și cum este portretizată în cultura de masă și în ochii majorității.

Cea de-a doua direcție pe care o explorăm prin ateliere este redefinirea conceptului de erou clasic prin intermediul jocurilor creative, narațiuni. Punând tema eroului în centrul atelierului și discutând-o cu tinerii romi, pentru care discriminarea rasială este încă o problemă cu care trebuie să lupte, atragem atenția asupra reprezentării de sine, asumării propriei identități, asupra culturii și a valorilor și a generării propriilor narațiuni care abordează aceste subiecte.

Știm că arta poate crea un spațiu în care să se discute serios problemele sociale ale anumitor comunități și poate produce schimbări concrete pentru public și comunități. Pe lângă conceptul de erou, temele atelierelor, bazate pe drame rome contemporane, au fost: violența împotriva romilor, căsătoria timpurie, abandonul școlar, inegalitatea între sexe. Discutând aceste subiecte cu romii în atelierelor „Eroi romi”, dorim să creăm spații care să poată fi dezvoltate mai departe prin dezbateri și înființarea unor grupuri de sprijin pentru persoanele aflate în dificultate.

Astfel, atelierelor au ca scop informarea și împuternicirea comunităților de romi cu privire la valorile, drepturile și cultura lor și stabilirea unei comunicări semnificative între participanții romi și ne-romi prin crearea unui spațiu sigur pentru dialog și cunoaștere reciprocă.

Descrierea partenerilor Erasmus și cooperarea

Factoria Cultural // Asociación Cultural por la investigación y el desarrollo independiente del teatro profesional en Andalucía

Factoria Cultural este un teatru nou a cărui importanță constă în faptul că funcționează ca o punte între comunitatea majoritară de romi din Polígono Sur

(un cartier defavorizat din Sevilla care a devenit un ghetou al orașului) și restul orașului, rupând barierele psihologice care îl separă de alte cartiere. Pe de o parte, oferă motive locuitorilor din alte zone să vină în cartier pentru a se bucura de oferta culturală; pe de altă parte, scoate în evidență arta și cultura generate în cartier, oferindu-le rezidenților un canal prin care să se facă cunoscuți.

Obiectivul principal al Asociación Cultural por la investigación y el desarrollo independiente del teatro profesional en Andalucía este formarea și dezvoltarea persoanelor implicate în procesul de producție teatrală în toate procesele culturale, tehnice și profesionale implicate, în toate direcțiile sale diferite: teatru, narațiuni, filme, TV, video, muzică etc.

Asociación Cultural por la investigación y el desarrollo independiente del teatro profesional en Andalucía aduce în acest proiect o experiență de 20 de ani în domeniul discursului narativ, dar și o experiență în dezvoltarea pachetelor de lucru pentru profesorii și studenții implicați în proiecte de teatru și povestiri pentru abordarea unor subiecte precum societățile interculturale, învățarea limbilor străine sau proiectele intergeneraționale.

De asemenea, organizația facilitează ateliere de narațiuni ca mijloc de dezvoltare emoțională și îmbunătățire a inteligenței sociale, precum și de dezvoltare a unui sentiment de comunitate.

Teatrul Independent din Ungaria/Asociația Femeilor pentru Viitor

Scopul principal al Teatrului Independent din Ungaria - reprezentat legal și financiar de Asociația Femeilor pentru Viitor - este de a sprijini colectarea, îmbogățirea și vizibilitatea valorilor artistice/umane și conectarea socială a dramelor romi pentru a împuternici membrii comunităților de romi să fie cetățeni liberi, reflectând informat, responsabil și activ, influențându-și propriul destin, dar și destinul majorității, prin utilizarea conștientă a artei și a comunicării și a vieților lor de zi cu zi, în care sunt parte integrantă a anumitor comunități, și activități inclusive.

Eroi Romi - Festival Internațional de Povestiri este titlul singurului festival internațional de teatru rom din lume, organizat de Teatrul Independent din Ungaria și va ajunge la a treia ediție în acest an. Prezentând o gamă largă de spectacole de teatru contemporan european, evenimentul cultural evidențiază valorile dramelor și povestirilor romi, atrage atenția asupra situației

comunităților rome din Europa și expune povești de viață și provocări extraordinare.

Rampa Prenestina

Rampa Prenestina este o asociație culturală, un spațiu de asistență socială creat în 2013 de un colectiv de artiști, educatori de artă și terapeuți. Pe lângă producția artistică, duc mai departe o activitate ce promovează limbajele artistice pe căi socio-educăționale destinate copiilor din grupuri sociale defavorizate. Rampa Prenestina promovează cunoașterea muzicii și a altor forme de artă (teatru, circ, dans, arte vizuale și meserii) ca metodă de pedagogie incluzivă. Misiunea lor este inspirată de concepte precum Pedagogia asupriților de Paulo Freire și munca sa cu tinerii din favelele braziliene și alții, cum ar fi orchestra de tineret a lui Josè Abreu din Venezuela. Aceste concepte sunt adaptate pentru confruntarea cu realitatea tinerilor romi care trăiesc marginalizați în așezări instituționale (tabere) create de consiliul local în suburbiile capitalei - Roma, Italia. Spre deosebire de sărăcia educațională și marginalizarea socială a acestor așezări, spațiul lor de lucru este deschis participării tinerilor, proveniți în principal din așezarea romă locală și, ocazional, din alte suburbii.

Obiective personale în participarea la program

Programul a venit într-un moment foarte oportun pentru compania noastră - un moment când ne doream să investim resurse în tineri romi care să se dezvolte alături de noi și care să participe la activitățile pe termen lung pe care le desfășurăm.

Faptul că am reușit să pregătim 4 formatori „de la egal la egal” care să lucreze cu alți tineri, printr-o metodologie pe care am dezvoltat-o împreună, într-un context internațional de lucru este pentru noi o resursă organizațională extrem de importantă.

Resursele oferite de partenerii internaționali, schimbul de experiență și practicile de lucru în cadrul reuniunilor internaționale au contribuit la dezvoltarea competențelor de formatori și formatori „de la egal la egal”, dar și la dezvoltarea unei metodologii de lucru multidisciplinare care, dacă am fi

Încercat să o dezvoltăm pe cont propriu, ar fi însemnat cu siguranță o investiție mult mai mare de timp și resurse.

De asemenea, procesul de lucru colaborativ și orizontal cu 3 parteneri care au experiență de lucru în aceleași domenii în care își desfășoară activitatea compania Giuvlipen (educație teatrală, drepturile omului și dramaturgie romă contemporană) a contribuit la coagularea relațiilor profesionale necesare dezvoltării și promovării valorilor culturii rome contemporane.

Întregul proiect a fost conceput ca o formă de dialog intercultural și interetnic, prin mobilitatea formatorilor și a formatorilor „de la egal la egal” și prin schimbul de texte de dramaturgie romă contemporană și practici de lucru, prin colaborarea cu asociații/teatre situate în orașe cu public minoritar și prin organizarea de cursuri de formare cu persoane și organizații care se adresează publicului rom sau promovează arta romă. Astfel, un alt scop al participării a fost stimularea dialogului cultural și social interetnic prin discuții și schimb de know-how.

Pe lângă toate acestea, există motivația faptului că romii încă se confruntă cu o excludere socială adânc înrădăcinată în istoria lor, care este în contradicție cu valorile fundamentale ale Uniunii Europene. Faptul că această realitate este ignorată în România poate fi unul dintre motivele excluziunii sociale care s-a perpetuat de-a lungul timpului.

Un prim pilon de sprijin pentru politica europeană și națională de integrare socială este evocarea culturii rome și a experienței romilor și transpunerea lor în bunuri culturale de consum care să diminueze stigmatul social. Prin prezentarea de texte din dramaturgia romă contemporană și prin metodologia interdisciplinară utilizată în acțiunile educaționale, asociația noastră încearcă să se alinieze strategiilor locale și europene de dezvoltare culturală, care urmăresc, prin misiunea lor strategică, să dezvolte o ofertă culturală care să integreze diversitatea etnică.

Realizarea acestui proiect a fost esențială pentru dezvoltarea experienței companiei noastre în implicarea romilor în proiecte care le dezbat identitatea și realitatea proprie. Dorim să rămânem ancorați în realitățile rome și să menținem un dialog cu publicul din comunitățile rome, așa că am dedicat toate atelierele de lucru și cursurile de formare în special comunităților rome, adolescenților și adulților tineri de etnie romă.

Programul abordează și unele nevoi critice ale comunității de artiști rome:

marginalitatea teatrului rom și lipsa sprijinului instituțional permanent, lipsa produselor culturale actuale care vorbesc despre istoria recentă într-un mod critic și captivant pentru publicul tânăr, lipsa unui repertoriu teatral care să abordeze responsabil probleme importante pentru înțelegerea trecutului și a prezentului comunităților rom, consumul redus de teatru în rândul tinerilor. Proiectul răspunde acestor nevoi printr-o metodologie care încorporează subiecte relevante pentru societatea românească în general, informează - într-un format accesibil și interactiv - publicul tânăr despre aceste probleme, sprijină și promovează artiștii romi și producția culturală romă contemporană și promovează consumul de teatru în rândul tinerilor.

Drept urmare, opinia noastră fermă este că orice program care folosește arta ca mijloc de răspuns la inegalitățile sociale, de a educa tinerii și a le dezvolta abilitățile de gândire critică, empatia și solidaritatea merită tot efortul și tot entuziasmul de care suntem capabili.

Istorie (formatori anteriori, experiențe)

Giuvlipen (însemnând feminism în limba romani) este un grup de teatru feminist cu, despre și pentru femei rom, cu scopul de a contribui la împuternicirea femeilor rom în comunitățile în care trăiesc. Grupul nostru creează spectacole de teatru bazate pe povești de viață ale femeilor rom, despre dificultățile pe care le au trăind între o comunitate patriarhală tradițională și presiunea integrării în comunitatea românească dominantă (adesea rasistă). Prin teatru, intenționăm să aducem pe scenă principalele probleme cu care se confruntă zilnic femeile rom. Arta noastră este provocatoare, experimentală și de înaltă execuție artistică. Temele spectacolelor noastre sunt diverse, dar toate au ceva în comun: discutăm deschis subiecte pe care istoria, mentalitatea și constrângerile sociale sau politice le-au redus adesea la tăcere. În fiecare spectacol, căutăm să revendicăm arta, istoria și identitatea culturală a romilor, prin povestiri spuse de noi, artiștii romi.

Asociația Actorilor Romi a fost fondată în noiembrie 2015 de un grup de actori, artiști și experți culturali romi, cu scopul de a crea o structură de reflecție și acțiune în domeniul artei, ca formă de combatere a excluziunii romilor. Obiectivele Asociației Actorilor Romi sunt: integrare culturală, inovație artistică și culturală în artă și mai ales în teatru, promovarea drepturilor romilor prin artă. Asociația Actorilor Romi a fost creată la București, într-un spațiu cultural

activ, cu misiunea de a spori accesul grupurilor vulnerabile la produse de artă și de a folosi arta pentru a susține aceste grupuri vulnerabile.

În noiembrie 2017, am organizat un atelier de lucru de trei zile pentru jurnaliști, cu sprijinul Oficiului pentru Inițiative Rrome, OSF la MACAZ — Teatru Bar Coop. în București pe tema evacuării și modul în care acest subiect este raportat în presă.

Atelierul de trei zile a reprezentat lansarea proiectului „JAKHALIPEN”. În a doua parte a proiectului, regizorul Leonore Kaspar împreună cu LUFT Film Production au realizat un scurtmetraj cu un scenariu bazat pe discuțiile care au avut loc între jurnaliști și reprezentanții comunităților evacuate prezenți la atelier. Personajele principale ale filmului sunt interpretate de Nicoleta Vișan, care se joacă pe sine, și actrița Mihaela Drăgan, în rol de jurnalist.

La atelier au participat jurnaliști de la diferite publicații media independente, dar și un număr de jurnaliști din presa de largă audiență. Am avut și oaspeți din comunitățile care s-au confruntat cu evacuări. Coordonatorii atelierului au fost Mihaela Drăgan, președintele Asociației Actorilor Romi și co-fondator Giuvlipen, și Veda Popovici, artistă și activistă, membră a Frontului Comun pentru Dreptul la Locuire și membră a Cooperativei MACAZ.

„Sasto Vestol! For Roma Healthcare through Art” a fost lansat la începutul anului 2017 și a continuat pe parcursul anului 2018. Proiectul, realizat cu sprijinul Fundației Open Society Institute în cooperare cu Public Health Care, Open Society Foundation, constă din ateliere și spectacole de teatru forum în diverse comunități romi din România. Scopul atelierelor a fost acela de a împuternici comunitățile de romi să se exprime prin artă, împotriva discriminării sistemice și împotriva atitudinilor negative și abuzurilor autorităților locale, care abuzuri afectează în mod direct starea de sănătate și contribuie la perpetuarea precarității vieții romilor. În același timp, spectacolele au încercat să surprindă experiențe reale ale romilor implicați în proiect și s-au axat pe subiecte precum: relații de familie la romi, stigma asupra femeilor în relație cu sexul, avortul, discuțiile în familie despre ciclul menstrual, sexualitate, metode contraceptive sau sarcini nedorite.

În prima parte a proiectului, în primăvara anului 2017, atelierele și spectacolele au fost realizate cu comunitățile de romi din Ferentari, București („Ferentari, Sănătate în Sevrăj”) și Mizil, județul Buzău („Dikh te sastimastar! Sănătatea ta!”), în parteneriat cu organizația E-Romnja. La Mizil, atelierul a fost realizat de actrița Mihaela Dragan împreună cu Grupul de Inițiativă Mizil. Spectacolul de

teatru la Centrul Comunitar „La Stela și Dana” din Ferentari a fost realizat de Alin Coman, Nicoleta Ghiță, Toto Horvath, Adina Tatu, Cateluta Vatala și Daniela Vlăsceanu, sub coordonarea Zitei Moldovan.

Discutând aceste subiecte cu romii în ateliere de teatru al asupriților / ateliere de teatru forum și după spectacole, dorim să creăm spații care să poată fi dezvoltate mai departe prin dezbateri și înființarea unor grupuri de sprijin pentru persoanele aflate în dificultate.

Spectacolul nostru din comunitatea romă din Ferentari a avut loc în perioada în care primarul Sectorului 5 a închis Centrul de Servicii Sociale Caracuda din Ferentari, comițând astfel un abuz împotriva sănătății publice a persoanelor nevoiașe din acest cartier. În spirit de solidaritate, multe asociații au semnat o petiție împotriva autorităților abuzive. Reprezentanți ai ONG-urilor și activiști locali au discutat, în absența dialogului cu autoritățile, despre modalitățile și formele de rezistență la problemele de sănătate ale comunității.

În 2018, proiectul a continuat cu spectacole de teatru realizate cu reprezentanți ai comunităților rome din Colentina și Ferentari, București. Spectacolele „Sasti Vesti (Accesul femeilor rome la sistemul de sănătate publică. Povești din comunitatea boldeană)” și „Eu sunt... (Accesul femeilor rome la serviciile de sănătate publică. Povești din Ferentari)” au avut loc în prezența mai multor reprezentanți ai autorităților, la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București.

Tema centrală a celor două evenimente a fost lipsa accesului femeilor rome la sistemul de sănătate publică și drepturile de reproducere, subliniind atât spațiul intim al familiei și al comunității, cât și relația dintre pacient și medicul de familie și în ce măsură le pot influența viața stereotipurile etnice și etichetările sociale. „Sasti Vesti” a fost coordonat de actrița Zita Moldovan, consilier al Georgianeii Lincan, iar protagoniștii spectacolului de teatru forum au fost Constanța Nică, Ana Maria Ioniță, Mugurel Gheorghe Nica și Sherin Sara Hilani din comunitatea romă a boldenilor din cartierul Colentina, București. Echipa artistică și de cercetare a spectacolului „Eu sunt...” a fost coordonată de actrița Oana Rusu și a fost formată din Kateluta Vatala, Dana Vlăsceanu și Nicoleta Ghiță.

În 2019 am continuat proiectul Sasto Vesto și am urmărit să găsim modalități prin care să împuternicim femeile rome din comunitățile bucureștene să își spună povestea, implicându-le direct în scrierea de scenarii, producție și interpretare. Am dorit să găsim femei rome tinere care vor să își exprime

experiențele prin teatru și au nevoie de sprijin profesional pentru a face primii pași în domeniu (prin scris, interpretare artistică sau cântat), să adune și să facă publice povești despre subiecte tabu, cum ar fi sexualitate, fluiditatea sexelor, abuz și intimitate, întâlnite de femei rom de altă orientare sexuală în viața lor personală și profesională și să ținem aceste povești în circulație prin includerea piesei de teatru rezultate („S E X O D R O M”) în repertoriul Giuvlipen.

Proiectul a inclus două activități principale: organizarea unui atelier de dramaturgie (cu profesioniști din teatru și neprofesioniști) condus de Bogdan Georgescu și Mihaela Drăgan, iar ulterior dezvoltarea unui spectacol de teatru (scris și jucat de participanții la atelier). Experiența a fost importantă și de împuternicire a participanților: nu numai că le-a permis să spună povești care contează pentru ei, povești greu de spus chiar și oamenilor din comunitatea lor, dar a fost și o experiență de autovalidare, așa cum au scris tinerii participanți, pentru că au repetat și au interpretat scenariile ei înșiși și le-au văzut luând forma unui spectacol de teatru.

2. FORMAREA FORMATORILOR

Unul dintre obiectivele principale ale programului a fost dezvoltarea unei metodologii noi, care să îi ajute pe tinerii interesați de arta dramatică să afle mai multe despre dramaturgia romă contemporană și să găsească modalități noi de a vorbi despre cultura și identitatea romă, rasism și problemele contemporane cu care se confruntă romii în fiecare zi. Pentru a construi această metodă de lucru, care ar fi relevantă și ușor de adoptat și adaptat la diferite tipuri de grupuri — de la studenți la comunități marginalizate și/sau defavorizate —, ne-am gândit să ne unim forțele cu alte 3 organizații cu abordări și abilități diferite pe teme similare și să trecem printr-un schimb de experiență într-un format de cursuri de formare pentru formatori, ducându-ne în cele din urmă la cel mai bun rezultat pe care oricare dintre organizații nu l-ar putea obține vreodată pe cont propriu.

Formarea formatorilor, care a avut loc la prima întâlnire internațională de la Roma, a fost necesară în primul rând pentru că a ajutat partenerii să își perfecționeze obiectivele generale și să ajungă la un numitor comun în ceea ce privește cadrele în care vor avea loc atelierelor, grupurile-țintă la care doresc să ajungă, materialele pe care le va folosi fiecare și modulele în care fiecare partener se va putea folosi de know-how-ul celorlalți.

Cadrele generale au condus apoi la probleme mai specifice, de la cele mai adecvate strategii de comunicare și abordări pentru situații delicate și/sau riscante ce ar putea apărea în timpul atelierelor de lucru, discuții despre textele dramatice și cum să generăm discuții relevante din situații și/sau personaje și care dintre aceste texte ar fi mai potrivite pentru grupurile-țintă, până la cele mai bune strategii de comunicare pe care fiecare partener ar trebui să le utilizeze în găsirea formatorilor „de la egal la egal” și diferitele tipuri de riscuri pe care le-am putea întâlni pe parcurs.

Era important ca varianta preliminară a metodologiei să fie pusă în discuție într-un curs comun de formare în care toți partenerii să lucreze împreună la îmbunătățirea ei și toți formatorii să contribuie cu experiența profesională proprie la cizelarea acesteia până la forma finală.

Această primă întâlnire a fost de fapt o introducere foarte bună în procesul de formare a formatorilor „de la egal la egal” și ne-a ajutat să parcurgem toți pașii pe care trebuia să îi facem mai târziu pentru a-i pregăti să își asume rolul și a-i face să înțeleagă pe deplin metoda de lucru cu toate subtilitățile ei teoretice și obiectivele ideologice.

3. PROCESUL DE FORMARE

Planificare și pregătire

Una dintre cele mai importante etape ale programului a fost instruirea a patru tineri privind utilizarea metodologiei atelierului „Eroi romi” ca să conducă apoi aceste ateliere pentru alte grupuri de tineri romi și ne-romi. Am decis să organizăm atelierelor sub coordonarea unor persoane din aceeași categorie de vârstă ca participanții, pentru a crea un spațiu sigur în care aceștia să fie deschiși și să își exprime liber gândurile și ideile, fără teama de a fi înțeleși greșit din cauza barierelor culturale și de vârstă.

Procesul de selecție a ținut cont de câteva linii directoare clare. Știam că dorim să instruiem tineri care și-au exprimat un interes puternic față de arta spectacolului și/sau munca comunitară, activism și drepturile omului. Am decis să ne gândim la tinerii romi, în special femeii, cu care ne-am întâlnit deja în rețeaua noastră profesională și care ne-au atras atenția prin talentul, motivația și hotărârea lor și care ne împărtășeau valorile și etica. Deoarece suntem o companie de teatru feminist rom și lucrăm de obicei cu persoane care se identifică cu și/sau aparțin comunităților de romi și LGBTQ+, am considerat potrivit să căutăm tineri care fac parte și din aceste comunități, astfel încât spațiile pe care le creăm prin atelierelor „Eroi romi” să fie sigure și inclusive pentru toți participanții.

Anunț și selecția candidaților

Ne-am dat seama că aveam deja niște nume în minte din rețeaua noastră de tineri colaboratori, dar am decis să facem și un anunț deschis pe care l-am publicat pe platformele noastre de pe rețelele de socializare și l-am trimis colaboratorilor și partenerilor noștri din presă, pentru a ne asigura că cei pe care îi alegem vor avea interese personale și profesionale puternice să participe în program. Am primit 6 aplicații. Mai întâi, am planificat interviuri cu fiecare candidat și am vorbit despre motivația lor de a participa în program, așteptările pe care le au de la program și, pentru că unii erau din alte orașe din România, am încercat să înțelegem și care ar fi aspectele de logistică, precum disponibilitatea pentru deplasări și flexibilitatea programului de lucru. I-am informat despre structura atelierelor pe care vor trebui în cele din urmă să le coordoneze și am încercat să aflăm cât de bine se descurcă în limba engleză.

După această primă discuție, le-am trimis cele 3 piese selectate cu care am decis să lucrăm în cadrul atelierelor: două piese românești („Del Duma” a Mihaelei Drăgan și „You didn’t see anything/Nu ai văzut nimic” a lui Alexandru Fifea) și fragmente (videoclipuri și extrase) din „Chameleon Girl/Fata cameleon” de Márton Ilés. Am tradus în prealabil toată piesa pentru „Chameleon Girl” ca să o poată înțelege toți, pentru că nu voiam să excludem pe cineva doar pentru că nu vorbea sau nu înțelegea limba engleză. Le-am cerut să citească toate cele trei piese, apoi să încerce să extragă temele principale, să se gândească la personajele principale și la cum le-ar defini în raport cu propria definiție a eroului și, în cele din urmă, la ce tipuri de discuții și exerciții creative ar putea dezvolta într-un grup pornind de la piesele de teatru. Le-am dat solicitanților 2 săptămâni să se pregătească, apoi am ținut al doilea interviu individual pentru a discuta toate cele de mai sus.

În urma acestei a doua discuții am selectat cei patru formatori „de la egal la egal”. Am decis să continuăm cursul de formare cu patru persoane de etnie romă, trei femei și un bărbat, toți cu vârste sub 30 de ani, dintre care două persoane erau vorbitoare de limba engleză și una avea abilități bune de ascultare.

A.G.L. — este activistă pentru drepturile femeilor de etnie romă la E-Romnja, manifestă un interes activ pentru teatrul rom, vorbește limba engleză și are și experiență în proiecte internaționale;

B.P. — studiază teatrul la Timișoara, scrie nuvele și poezii; am întâlnit-o în timpul pregătirii unei piese pe care am lansat-o în primăvara lui 2019, Sexodrom. Ea a participat la atelierul de dramaturgie pe care l-am organizat în scopul dezvoltării textelor pentru piesă.

N.G. — este actriță și cântăreață în grupul de teatru Playhood și a jucat deja în 2 spectacole Giuvlipen: Sexodrom și Romacen.

R.A.U. - lucrează de mulți ani ca actor și interpret, joacă în multe spectacole de teatru politice/documentare și are experiență în coordonarea atelierelor de teatru pentru copii.

Faza de familiarizare și punerea bazelor profesionale

Dezvoltarea competențelor de formatori, instruire pentru comunicare, transfer informal de cunoștințe, dezvoltarea abilităților formatorilor „de la egal la egal”

După selecție, cei doi formatori au ținut un curs de o săptămână pentru formatorii „de la egal la egal”, urmând structura stabilită de comun acord la formarea formatorilor. Cei doi formatori și cei patru formatori „de la egal la egal” s-au întâlnit 4 ore pe zi și au trecut prin toate procesele teoretice, organizaționale și creative necesare pentru o înțelegere deplină a metodologiei și obiectivelor programului.

Formatorii au început instruirea cu câteva discuții deschise despre cele trei piese selectate, temele lor principale și modul în care ele reflectă contextul mai larg al etniei rome din România în special și Europa în general. După această etapă introductivă, accentul s-a pus pe personaje, acțiunile lor și modul în care aceste acțiuni sunt manifestări ale opiniilor lor despre lume și ale valorilor lor. Am lucrat la selectarea unor fragmente din fiecare dintre cele 3 piese pe care colegii le-au găsit relevante pentru construirea personajelor sau interesante în ceea ce privește analiza evoluției situațiilor conflictuale. Apoi am urmărit videoclipurile „Eroi”, le-am discutat și am vorbit despre contextul mai general al Festivalului Internațional de Povestiri „Eroi rome”.

După aceea, au urmat discuții despre conceptul de erou. Formatorii „de la egal la egal” au fost invitați să împărtășească ce înseamnă pentru ei un erou și să facă un profil colaborativ al eroului pe care l-au avut în minte și să dea și câteva exemple prin povestiri personale. Mai întâi, le-am cerut să împărtășească un exemplu în care o persoană pe care o cunoșteau a acționat ca un erou și după aceea le-am cerut să se gândească la o experiență în care ei erau eroii.

Acest exercițiu a adus la suprafață idei și perspective noi despre cine se poate califica drept erou și a ajutat membrii grupului să se cunoască mai profund și mai intim.

De asemenea, pe baza celor 3 piese, am provocat colegii să propună metode și jocuri creative ce pot fi folosite pentru a discuta critic problemele sociale identificate în texte. Am dezvoltat mai mult următoarele tipuri de activități:

- Jocurile „Salut!” au ca scop să facă participanții să se cunoască mai bine, să descopere particularități unii despre ceilalți și să creeze scurte prezentări cu ajutorul instrumentelor creative.

- Jocurile de încălzire vizează „încălzirea” corpului, minții și emoția participanților, cu ele încep de obicei sesiunile unui atelier de lucru.
- Exercițiile de scriere de texte dramatice au ca scop aprofundarea, expunerea și dezvoltarea unui text dramatic scurt bazat pe o situație dată, reală sau imaginară.
- Jocurile de rol presupun căutarea, descoperirea și asumarea unui rol dintr-un text dramatic. Scopul acestui joc este destul de complex, dar rezumat în câteva cuvinte ar fi: schimbarea ierarhiilor, pozițiilor sociale, identității etc.

De asemenea, am abordat exerciții de povestiri individuale și de grup, jocuri de imaginație și de desen. La sfârșitul acestei sesiuni, formatorii au făcut recomandări și le-au testat în grup. A urmat o sesiune de încheiere, în care au întocmit o listă scurtă cu jocuri și exerciții creative pe care au decis că ar fi oportune de folosit în atelierelor de lucru.

Gândindu-ne că atelierelor ar putea aduce în discuție povești personale ce ar putea face participantul vulnerabil și ușor de provocat, formatorii au sfătuit colegii să aloce timp la începutul fiecărui atelier, în care să stabilească niște reguli comune care să îi ajute să gestioneze cu ușurință tensiuni ce ar putea apărea. Regurile pe care le-am convenit includ: fără telefoane în timpul activităților, fără întreruperea unei persoane când vorbește, fără discursuri instigatoare la ură, fără glume sau remarci și judecăți de orice fel, încercarea de a păstra mintea deschisă la opinii și perspective diferite, prezența și ascultarea altora cu considerare, respect reciproc, fără atingerea unei persoane dacă nu își dă consimțământul, fără a forța pe cineva să facă ceva dacă nu se simte confortabil să o facă etc.

În procesul de elaborare a regulilor pentru atelier, am ajuns inevitabil la tema potențialelor situații de conflict, ceea ce a dus la stabilirea unor reguli de bază despre tehnici de comunicare, soluționarea conflictelor, moderarea situațiilor dificile ce pot apărea și cum să facem participanții să se simtă bine-veniți, înțeleși și în siguranță, ca să se poată deschide și să fie ei înșiși fără teama că vor fi judecați sau ridiculizați, chiar și atunci când dezvăluie povești personale. Tot în legătură cu scopul creării unui spațiu sigur pentru participanți, am continuat cu un modul despre limbajul non-verbal și aspect fizic, în care am vorbit despre importanța unui comportament ce denotă încredere în sine, că sunt persoane de încredere și controlează situația, dar să fie, în același timp, prietenoși, respectuoși, ascultând cu atenție și având o atitudine pozitivă față de participanți. Deoarece diferența de vârstă dintre formatorii „de la egal la

egal” și participanți va fi atât de mică și, în unele cazuri, participanții ar putea fi mai în vârstă decât formatorii „de la egal la egal”, ne-am dat seama de echilibrul fragil dintre a fi prea prietenos și a te impune ca lider și că limitele trebuie să fie clare de la bun început pentru a menține o atmosferă confortabilă pentru toți cei implicați.

Mai mult, știam că cei 4 formatori „de la egal la egal” aveau competențe distincte și proveneau din medii diferite și am selectat intenționat două persoane care aveau deja experiență în lucrul cu tinerii și alte tipuri de muncă în comunitate și două persoane fără experiență, dar care aveau cunoștințe despre teatru și arta dramatică. Ne-am gândit că această diferență de practică ar putea fi utilă: formatorii „de la egal la egal” urmau să coordoneze atelierelor de lucru în perechi de doi, astfel încât colegii mai puțin experimentați ar putea fi asociați cu cei mai experimentați. Asociați în astfel de echipe de doi, colegii mai puțin experimentați erau responsabili cu fotografierea, asigurarea că se respectă programul orar al fiecărei activități, notarea pe flipchart a regulilor și ideilor dezbătute în cadrul discuțiilor, coordonarea jocurilor energetice, ajutorarea participanților să înțeleagă activitățile etc., iar cei mai experimentați au fost responsabili cu explicarea regulilor, coordonarea grupurilor de participanți, prezentarea pieselor și a regulilor pentru activitățile mai complexe.

Pentru a ne asigura că cei doi coordonatori sunt mereu sincronizați și știi ce să faci și când să faci, am stabilit și câteva linii directe privind modul de comunicare cu ceilalți formatori „de la egal la egal” în timpul atelierelor și am organizat sesiuni improvizate pe diverse situații și modul de gestionare a lor. În plus, am rezervat o zi întreagă pentru organizarea unor ateliere de probă, urmate de sesiuni de feedback. În cadrul acestor ateliere de probă, formatorii „de la egal la egal” au schimbat echipele ca să putem observa care cu cine se potrivește cel mai bine.

În ultima zi a cursului de formare, am discutat principalele puncte forte și puncte slabe ale metodologiei și alte exerciții sau metode ce ar putea fi incluse în ateliere.

Reuniune internațională

Cursul de formare națională a făcut parte din pregătirea pentru reuniunea internațională cu toți ceilalți formatori și formatori „de la egal la egal” din țările partenere. Înainte de plecare, le-am prezentat pe scurt formatorilor „de la egal la egal” partenerii și formatorii implicați în program, ca să cunoască experiența

profesională a grupului cu care urmau să se întâlnească și să lucreze și ca să se entuziasmeze de noile experiențe și cunoștințe pe care urmau să le obțină în urma întâlnirii.

În cele cinci zile petrecute împreună la cursul de formare internațional, formatorii „de la egal la egal” au avut ocazia să repete și să aprofundeze metodele și practicile creative prezentate în cadrul cursului de formare național. În plus, au avut mai multe sesiuni de instruire ținute de formatorii grupurilor partenere internaționale. Prin urmare, au dobândit competențe noi și au aflat abordări noi pe care le-ar putea introduce în atelierelor de lucru.

Structura cursului de formare a urmat-o pe cea a atelierelor - un lucru util, pentru că le-a dezvăluit construcția logică. Prin urmare, în prima seară, participanții s-au prezentat unii altora, au fixat cadrele pentru următoarele zile de petrecut împreună și au jucat câteva jocuri de grup. A doua zi am început cu jocuri de mișcare, concentrare și cooperare, apoi am vorbit despre bazele facilitării și am ajuns să împărtășim povești despre eroi și munca creativă în grup. Au urmat exerciții menite să învețe formatorii „de la egal la egal” cum să reacționeze în situații conflictuale. A treia zi a fost dedicată atelierelor de povestiri și vizionării piesei de teatru „Chameleon Girl”. În a patra zi a întâlnirii, după ce au experimentat toate modulele cursului de formare, toate grupurile de formatori „de la egal la egal” au avut șansa să organizeze timp de o oră o versiune de probă a atelierului, iar în ultima zi și-au prezentat planurile pentru atelierelor pe aveau să le coordoneze, apoi a urmat o sesiune de feedback.

Per total, formarea internațională a formatorilor „de la egal la egal” i-a ajutat să își dezvolte aptitudinile interpersonale, gândirea critică și, mai presus de toate, s-au simțit ca făcând parte dintr-o comunitate reală, alături de alți tineri care vor să creeze o schimbare în comunitățile proprii. În acest grup incluziv, au găsit și au oferit empatie, încredere, sprijin și au fost mai convinși ca niciodată că asumarea identității personale și a sinelui lor adevărat este unul dintre cele mai satisfăcătoare și mobilizatoare acte.

Dezvoltare tematică. Cum am ajuns la tema dezvoltată?

Determinată de specificul companiei noastre de teatru și de obiectivele și valorile generale pe care le aplicăm în toate proiectele, tema atelierelor a gravitat în cele din urmă în jurul conceptului de eroine (femei), așa că am redenumit atelierelor „Eroine rome” și am căutat în principal povestiri în care protagoniștii erau personaje feminine puternice. Astfel, am vrut să aducem în atenția publicului și a participanților că, în general, atunci când ne gândim la eroi, prima imagine care ne vine în minte este imaginea unui bărbat, de obicei puternic. Are mai mult de-a face cu imaginile inculcate de cultura populară, mass-media de largă audiență și filmele de la Hollywood. Drept urmare, am vrut să deviem această perspectivă spre una mai pragmatică — cine sunt eroii de zi cu zi, cei care au grijă de noi și „ne salvează” zilnic?

Credem că există resurse imense de putere în creștere, vulnerabilitate, îngrijire, compromisuri și știm, pe fapte, din numeroase studii și din propriile noastre interacțiuni și documentări, că femeile se confruntă cu mult mai multe tipuri de agresiune și discriminare decât bărbații, așa că poveștile femeilor au potențialul de a releva că am distribuit neuniform puterea, statutul și admirația pe premise greșite. Propunând o perspectivă intersecțională asupra subiectului discriminării, putem înțelege în mod critic mai multe aspecte ale problemei și sperăm să identificăm și unele soluții pentru a-i pune capăt.

4. PRIVIRE DE ANSAMBLU METODOLOGICĂ A CURSULUI DE FORMARE

Selectarea grupului

Primul atelier susținut de formatorii „de la egal la egal” a fost organizat la Mizil, sub coordonarea A.G.L. și N.G. Am planificat atelierul cu ajutorul asociației E-Romnja, partenerul nostru pe termen lung, care a dezvoltat deja grupuri active de inițiativă formate din femei rome. În fiecare comunitate, am avut un facilitator care era din comunitate și a mediat interacțiunea dintre echipă și participanții la atelier. De asemenea, formatorul nostru „de la egal la egal”, A.G.L., este membră a echipei E-Romnja și a lucrat anul trecut cu Grupul de Inițiativă al Tineretului Rom din Mizil. Toți cei 15 participanți au fost romi, cu vârste cuprinse între 16 și 25 de ani. Am decis să lucrăm cu un grup mixt, atât fete, cât și băieți, pentru că știam că se întâlneau înaintea și mai lucraseră împreună în proiecte E-Romnja, așa că nu ne-am gândit că ar exista riscul de nesiguranță sau că le-ar fi incomod să împărtășească povești personale. Ea a fost cea care a menținut contactul direct cu comunitatea și tinerii care au depus cereri de participare la atelier. Am organizat cele două zile de atelier la Mizil, într-un spațiu public — un parc — din cauza restricțiilor sanitare impuse de pandemia COVID-19.

Pentru cel de-al doilea atelier, am decis să facem un anunț deschis și am selectat solicitanții în funcție de motivația lor de a participa la atelier. Am luat în considerare interesul manifestat pentru artele spectacolului, proiecte sociale sau comunitare și am acordat prioritate candidaților de etnie romă. Am selectat un grup mixt de băieți și fete, cu vârste cuprinse între 16 și 30 de ani.

Al treilea atelier a avut loc la Cluj, la invitația Centrului Cultural din Cluj. Organizația-gazdă a auzit despre cele două ateliere organizate la Mizil și București și a dorit să reproducem unul pentru romii și ne-romii interesați de teatrul contemporan. Gazda și-a asumat responsabilitatea pentru anunț și selectarea participanților. Ca și la primele două ateliere de lucru, grupul a fost mixt și a inclus și membri ai comunității LGBTQ+, fapt ce a fost satisfăcător din punctul de vedere al complexității dezbaterilor și povestirilor împărtășite, deoarece a relevat că discriminarea nu este doar etnică, ci există și discriminare pe bază de sex și orientare sexuală, care a fost una dintre principalele probleme pe care am vrut să le explorăm în contextul atelierului.

Familiarizarea cu și restrângerea numărului de piese

Ținând cont de limitele de timp ale atelierelor de lucru și de numărul subiectelor pe care le-am putea dezvolta într-un mod relevant în intervalul de timp stabilit, am decis să lucrăm pe 3 drame: „Del Duma/Spune-le despre mine” (de Mihaela Drăgan) și „You didn’t see anything/Nu ai văzut nimic” (de Alexandru Fifea) și „Chameleon Girl/Fata cameleon” (de Márton Ilés). În primul rând, am ales „Del Duma/Spune-le despre mine” și „Cameleon Girl/Fata cameleon” deoarece tema atelierelor gravitează în jurul eroinelor (femei), iar aceste două drame au personaje feminine puternice și creează astfel contextul perfect pentru o dezbatere în jurul modului în care examinăm acțiunile tinerelor romice puse în situații complicate și stresante în/de către comunități, familii și școli.

„Cameleon Girl/Fata cameleon” reprezintă un exemplu fidel al uneia dintre cele mai comune practici discriminatorii din România - sistemul educațional. Școlile cu un procent ridicat de elevi romi oferă facilități slabe și un număr mare de personal necalificat. Acest lucru are un impact negativ, iar ratele ridicate de abandon școlar în rândul romilor sunt parțial rezultatul experienței lor negative la școală.

Pentru a aborda problema copiilor romi care primesc educație diferențiată și care sunt puși în săli de clasă inferioare, separați de ceilalți copii, guvernul a emis în 2004 o notificare privind interzicerea segregării școlare, dar în 2020 practica este încă prezentă, deoarece școlile din România sunt puțin sau deloc implicate în procese de reducere a rasismului și de integrare a romilor sau a copiilor de alte etnii. De fapt, putem spune că majoritatea școlilor și societăților practică în mod repetat segregarea ca „soluție” la problema discriminării romilor.

Asumat sau nu de autorități sau societate în general, rasismul încă există și face victime. Adolescenții sunt probabil cei mai vulnerabili. Când personalitatea este în formare, este important ca individul să nu fie judecat pe aspecte de sex, etnie, orientare sexuală și rasă. Este important ca bullying-ul (hărțuirea și intimidarea), un fenomen care afectează cei mai vulnerabili copii și tineri, să înceteze sau să devină din ce în ce mai puțin întâlnit. Pentru a ajunge acolo trebuie să începem să vorbim despre aceste probleme cât mai des posibil.

Pe de altă parte, „Del Duma/Spune-le despre mine” stimulează discuții despre căsătoria timpurie, un alt subiect fierbinte în România, și aceasta pentru că

mass-media românească, dintr-o dorință de senzaționalism, folosește problema căsătoriilor romi timpurii pentru a consolida viziunea rasistă conform căreia romii sunt barbari care nu doresc să renunțe la astfel de practici primitive. Însă căsătoria timpurie nu a făcut niciodată parte din tradițiile romi. Căsătoria copiilor minori nu este o practică culturală romă. Problema acestor căsătorii se regăsește în România și în majoritățile românești sau în celelalte minorități, în special în zonele rurale cu risc de sărăcie și lipsă de acces la educație.

Cel mai mare impact al căsătoriilor timpurii se reflectă asupra fetelor, care trebuie să renunțe la școală pentru a adopta modelul familial tradițional în care rolul lor este să aibă grijă de casă, să devină mame și să crească copii. Nu contează că, de fapt, numărul de căsătorii timpurii la romi este mic prin raportare la întreaga comunitate romă, deoarece mass-media de largă audiență a făcut un clișeu din nunți luxoase cu mirese romi de 12 ani. Important este să existe o replică la imaginile stereotipice cu nunți grandioase de romi. Și exact asta face „Del Duma/Spune-le despre mine” - vorbește despre ce se trece de obicei sub tăcere, despre ce nu se vede la televizor, despre căsătoriile timpurii la romi. Este important să fie auzite și vocile fetelor care trebuie să treacă printr-o căsătorie timpurie și au un mesaj în acest sens.

Este necesar să aducem în discuție artiștii romi care folosesc arta ca instrument pentru a face invizibilul vizibil și pentru a vorbi despre comunitatea lor de romi atunci când alții vorbesc în numele lor. Și așa ajungem la cea de-a treia dramă pe care am selectat-o pentru ateliere, „You didn't see anything/Nu ai văzut nimic”, care urmărește să analizeze și să deconstruiască mecanismele sociale și discursul public din spatele asasinării lui Daniel Dumitrache.

Pe 4 martie 2014, Daniel Gabriel Dumitrache, în vârstă de 26 de ani, care lucra ca parcajiu informal în Centrul Vechi, a fost omorât în bătaie la secția 10 de poliție. Această crimă face parte dintr-o serie foarte lungă de abuzuri săvârșite de forțele de ordine împotriva celor mai lipsiți de apărare - oameni săraci, parcajii informali, persoane fără adăpost, lucrătoare sexuale sau romi. Violența și frica sunt principalele mijloace de control folosite de poliție pentru a păstra structura actuală a claselor sociale și relațiile de putere. Violența poliției este rezultatul direct al violenței și rasismului care străbat întreaga societate, unde discursul anti-romi se intersectează cu discursul împotriva „oamenilor săraci”, „escrocilor” sau „cerșetorilor”.

Textul lui Alexandru Fifea servește ca punct de plecare pentru o discuție mai generală despre sistemul autoritar, rasist și despre rasismul instituționalizat

care în România se găsește în școli, spitale, poliție, procese etc.

Brainstorming, dezbateri și împărtășire de povești pe baza pieselor de teatru

Am deschis dezbateri pornind de la extrasele înmânate participanților. Am început discuția întrebându-i pe cine identifică drept erou dintre personajele din piese și le-am cerut să-și explice opțiunea.

Ulterior, concentrându-ne pe fiecare piesă, am dat detalii despre contextul în care au fost scrise și am abordat diferite teme pe care le-am identificat împreună, punând întrebări și provocând participanții să răspundă, după cum urmează:

„Del Duma/Spune-le despre mine”:

- Cum putem vorbi despre căsătoriile timpurii la romi fără a consolida stereotipurile împotriva comunității rome?
- Cum poți construi o altă identitate care să te definească mai mult decât identitatea romă (în acest caz, o identitate religioasă)?
- În ce măsură nevoia de a face parte dintr-o anumită comunitate subminează identitatea etnică proprie?
- Cum rezolvați conflictele ce pot apărea între două identități ce au în spate tradiții diferite și cerințe/presiuni diferite din partea comunităților?

“You didn't see anything/Nu ai văzut nimic”:

- Poate o victimă să devină erou mai ales pentru că e victimă?
- Ce sens are conceptul de erou în acest caz particular?
- Care este atunci diferența dintre martir și erou?
- Poate autorul care se adresează unui public larg să fie erou, chiar dacă în același timp câștigă de pe urma povestirii și a avut privilegiul și mijloacele de a face publică povestea?

„Chameleon Girl/Fata cameleon”:

- Cum rezolvați lupta unei fete prinse între așteptările propriei familii și comunități, așteptările societății în general și presiunea propriilor nevoi și dorințe?
- Cum gestionați și tratați presiunile din diferite zone ale vieții fără a vă trăda pe voi înșivă?
- De ce este eroină fata cameleon, chiar dacă decide să renunțe la școală și, deci, nu se conformează standardelor sociale legate de alegerea potrivită?

- Pot fi romii trași la răspundere / făcuți vinovați pentru faptul că sunt needucați, chiar dacă nu au întotdeauna acces la educație, chiar dacă segregarea și discriminarea încă persistă în multe școli?
- Sunt alegerea și reprezentarea suficiente pentru a reuși în viață, așa cum propune discursul neoliberal?

Instruire în comunicare

În cadrul atelierelor naționale și internațional de formare, formatorii „de la egal la egal” au fost consiliați asupra importanței abilităților lor de comunicare verbală și non-verbală. Pentru a crea un spațiu sigur, în care toți participanții la ateliere se simt ascultați, au încredere să interacționeze cu formatorii și alți participanți și să împărtășească povești personale, dar, în același timp, formatorii să inspire respect și să păstreze o distanță profesională, am oferit formatorilor „de la egal la egal” următoarele sfaturi:

- Nu se contrazică niciodată unul cu celălalt în fața participanților;
- Să aibă grijă să nu acapareze discuțiile și să lase întotdeauna loc și celuilalt formator „de la egal la egal” să intervină;
- Să încerce să se completeze reciproc, să fie prezenți și să preia controlul dacă celălalt formator „de la egal la egal” nu se simte bine sau dacă se întâmplă ceva neașteptat și celălalt nu poate continua coordonarea activităților cum a fost planificat;
- Să aibă încredere unul în celălalt și să colaboreze, să se verifice unul pe celălalt permanent prin contact vizual și să se asigure unul pe celălalt că totul merge conform planului;
- Să aibă grijă să nu facă gesturi nepotrivite;
- Să fie conștienți de ei înșiși și nu lase senzații și sentimente precum oboseala, lipsa de motivație sau stresul să se vadă în fața participanților;
- Să acorde atenție la limbajul corpului — să-și țină spatele drept, să nu stea cocoșați sau gârboviți, cu mâinile în șold sau în talie, ci cu brațele în lateral, să încerce să nu stea cu brațele sau cu picioarele încrucișate, să facă gesturi cu mâinile când vorbesc sau explică ceva, dar să aibă grijă să nu gesticuleze exagerat, să nu stea niciodată cu mâinile în buzunare, să nu își strângă mâinile, brațele și/sau încheieturile, să nu-și agite prea mult mâinile în aer și să țină palmele deschise, să stea cu picioarele depărtate, să nu tot ducă mâna la nas și să nu-și acopere gura sau fața cu mâna;
- Să fie atenți la tonul vocii — să încerce să vorbească calm și într-un ritm constant, să nu ridice vocea, să nu facă pauze lungi, să accentueze cuvinte pe care vor să le sublinieze;

- Să fie atenți cum se adresează participanților — să încerce să stea cu fața la persoana cu care vorbesc, să se adreseze întotdeauna pe nume persoanei cu care vorbesc, să nu stea niciodată în laterala interlocutorului (privind interlocutorul dintr-o parte), să nu stea cu mâinile în șold/talie, să facă contact vizual fără să intimideze, să respecte spațiul personal al celorlalți, să încerce să oglindească persoana cu care vorbesc, să exerseze comunicarea încrezătoare, asumată: să folosească persoana întâi singular, să încerce să facă unele compromisuri viabile în situații de dezacord sau când au de-a face cu un participant mai agresiv, să își accepte erorile sau greșelile când au de-a face cu critici ostile, dar să nu își ceară scuze.

De asemenea, am vorbit despre comunicarea în situații de conflict, am avut o serie de exerciții pe acest subiect și am menționat câteva reguli de bază:

- Dacă doi sau mai mulți participanți ajung într-o situație de conflict, formatorii trebuie să încerce să pună întrebări care să clarifice motivele pentru care s-au supărat participanții și, în cele din urmă, să aplaneze conflictul ascultând toate părțile poveștii și să încerce să ajungă la un compromis amical;
- Dacă cineva ofensează în mod repetat unul sau mai mulți participanți din grup și nu acceptă un compromis, această persoană trebuie invitată de către unul dintre formatorii „de la egal la egal” la o discuție unu-la-unu și dacă discuția nu duce la nicio concluzie pozitivă, atunci participantul trebuie rugat să părăsească atelierul;
- Formatorii vor acorda atenție oricărui fricțiune sau dezacorduri dintre participanți, având grijă să nu îi pună în aceeași echipă la exercițiile de grup;
- Recurgerea întotdeauna la regulile agreeate în cadrele stabilite. Motivul principal pentru care cadrele sunt discutate în colectiv la începutul atelierului este exact acesta — în situații de conflict, participanților li se reamintește că toți au fost de acord cu aceste bune practici comune pentru a crea un spațiu sigur în care toată lumea să se simtă respectată și confortabil.

Competențe de coaching

- Prezentarea unei imagini profesioniste
 - Reflectează asupra nevoilor participanților din fiecare atelier și alege abordarea cea mai eficientă;
 - Utilizează o serie de instrumente și tehnici pentru a sprijini participanții și îi ajută în obținerea rezultatelor dorite;
 - Explică în mod clar scopurile activităților și exercițiilor;
 - Demonstrează și menține încrederea pe tot parcursul sesiunii atelierului de lucru;

- Arată respect și se adaptează stilurilor de învățare, ideilor, acțiunilor, percepțiilor, convingerilor și temerilor participanților;
- Gestionează procesul de instruire astfel încât atelierelor să se încheie într-o notă pozitivă;
- Gestionează bine timpul în cadrul atelierului.
- Crearea unui mediu sigur
 - Creează un mediu construit pe încredere și respect;
 - Răspunde la emoțiile participanților cu empatie, dar fără a se implica personal;
 - Arată respect față de participanți prin faptul că nu le judecă gândurile, cuvintele și acțiunile;
 - Rămâne neutru în timpul atelierelor, arătând nici aprobare, nici dezaprobare pentru gândurile, cuvintele și acțiunile participanților; se simte confortabil împărtășind opinii atunci când este necesar;
 - Creează un mediu care permite participanților să exploreze liber fără teama de a fi judecați;
 - Tratează participanții ca parteneri egali.
- Aptitudini de interogare
 - Pune întrebări deschise; evită întrebările multiple sau confuze;
 - Folosește întrebări puternice și incisive care provoacă sau promovează claritatea, descoperirea sau învățarea;
 - Nu se teme să pună întrebări ce ar putea fi incomode pentru participanți și care se referă la „elefantul din cameră”;
 - Pune întrebări care le creează participanților opțiuni de autocunoaștere și descoperire a necunoscutului pentru creșterea gradului de conștientizare.
- Comunicare eficientă
 - Demonstrează abilități eficiente de ascultare, interogare și clarificare;
 - Folosește un limbaj onest, direct, ușor de înțeles;
 - Utilizează o comunicare prietenoasă, deschisă, încrezătoare și flexibilă, fără tonuri pasiv-agresive;
 - Oferă feedback relevant în sprijinul nevoilor participanților;
 - Comunică în mod clar, încrezător și credibil;
 - Încurajează participanții să își împărtășească opiniile și își acorde timp să înțeleagă și să reflecteze asupra acestor opinii;
 - Se simte confortabil să exploreze emoții cu participanții într-un mod care nu inportunează;
 - Demonstrează utilizarea limbajului corporal eficient.
- Abilități de ascultare

- Ascultă activ; se concentrează complet pe ce spune participantul;
- Acordă atenție cuvintelor participantului, tonului vocii și limbajului corpului;
- Rezumă cu exactitate, parafrizează și oglindește ce a spus participantul pentru a asigura claritatea și înțelegerea;
- Recunoaște preocupările, valorile și convingerile participantului ca percepția lui/ei asupra lumii;
- Înțelege, evaluează informațiile și reflectă înapoi interpretări care ajută participantul să conștientizeze.
- Facilitarea dezvoltării
 - Ajută participanții să-și descopere convingerile, punctele forte personale și abilitățile;
 - Ajută participanții să-și mărească auto-conștientizarea;
 - Stimulează participanții să producă idei noi, să înțeleagă și să-și îmbunătățească performanțele;
 - Încurajează participanții să își recunoască propriile succese, realizări și învățăminte;
 - Ajută participanții să își exploreze, să își identifice și să își depășească rezistența la schimbare;
 - Încurajează participanții să găsească singuri soluții;
 - Încurajează autodisciplina, responsabilitatea și responsabilizarea participanților.

Instruire pentru povestiri

Povestirea a fost unul dintre multele instrumente din arsenalul nostru de formare. Este unul dintre preferatele noastre, deoarece permite participanților să se bazeze pe creativitatea lor și creează, de asemenea, o legătură emoțională între participanți și lecții. Povestirile ne duc în lumea lor, ne fac să reacționăm în continuu, atât emoțional cât și fizic pe măsură ce se desfășoară. Povestirile ne ajută să identificăm un subiect, să ne conectăm la probleme mai profunde, să umanizăm concepte abstracte, să ridicăm miza discursului și să mergem dincolo de a spune la a arăta.

Cultura orală și scrisă ne modelează modul în care privim lumea, toate poveștile pe care le consumăm prin filme, cărți, articole și știri ne influențează modul în care ne construim cadrul pe care îl folosim pentru a analiza situațiile și oamenii și pentru a le atribui valori pozitive sau negative. Prin urmare, poveștile pe care le spunem despre noi înșine și cei din jurul nostru definesc modul în care ne

vedem pe noi înșine și pe alții.

Prin atelierul de povestiri am încercat să deconstruim narațiunile care, în general, se revarsă în spațiul discursului public. Am pus sub semnul întrebării tipurile de personaje care populează aceste povești (vârstă, sex, etnie, orientare sexuală), acțiunile în care sunt implicate, mesajele pe care le transmit, efectul pe care îl induc asupra ascultătorilor/cititorilor, apoi ne-am întrebat ce tipuri de persoane sau situații nu se regăsesc niciodată în poveștile din jurul nostru și de ce.

După această introducere, am invitat participanții să facă loc acestor personaje invizibile și să încerce să construiască noi narațiuni care să reîmprospăteze rețetele banale pe care le putem găsi peste tot.

În cadrul formării formatorilor „de la egal la egal”, am lucrat cu mai multe instrumente care i-ar ajuta cu ușurință pe participanții la ateliere să vină cu povești personale de viață sau să ia în considerare rapid situații care transmit mesaje puternice. Iată o listă de exerciții de povestire și de lucru în grupe de creație pe care le-am recomandat:

- Cereți participanților la atelier să aducă un obiect sau o fotografie care să aibă o semnificație simbolică sau personală și să spună povestea din perspectiva aceluși obiect;
- Utilizați cărți de joc cum ar fi cele de tarot, dixit sau alte tipuri de oracole pentru a crea o poveste de la zero (pentru un strat creativ suplimentar, pot încerca să o facă fără cuvinte);

Aceste exerciții sunt concepute pentru a fi prezentate individual, de către fiecare participant, într-un grup de lucru de maximum 5 persoane.

- Cereți participanților dintr-un grup de lucru să aleagă un partener și să își împărtășească unul altuia povești eroice personale. După schimb, trebuie să se întoarcă la grupul inițial și să spună grupului povestea partenerului. La finalul exercițiului, fiecare participant trebuie să spună cum s-a simțit când și-a auzit povestea personală spusă de altcineva;
- Participanții sunt grupați pe perechi și li se cere să își spună unul altuia o poveste eroică personală. Cel care ascultă trebuie să încerce să fie cât mai inexpresiv posibil cât timp celălalt își spune povestea. La sfârșit, cereți participanților să spună cum s-au simțit în timpul exercițiului.

Rezultatele / feedback-ul pot fi prezentate în fața tuturor celorlalți participanți, sau, dacă timpul nu permite, prezentările pot fi ținute în grupuri mai mici de 4-6 persoane.

- Pe baza poveștilor din piesele selectate, cereți participanților să schimbe evoluția acțiunii sau sfârșitul poveștii (pot alege să o facă într-un videoclip, într-un spectacol sau improvizație sau scriind o povestire scurtă);
- Spuneți o poveste numai prin sunete și mișcare;
- Prezentați un instantaneu cu punctul culminant al unei povești și invitați ceilalți participanți să încerce să înțeleagă și să explice ce s-a întâmplat înainte și ce se va întâmpla după;
- Cereți participanților să aleagă o situație din piesele selectate pe care o consideră nedreaptă și să propună o versiune în care să ilustreze o soluție rezonabilă sau un final fericit (pot alege să o facă într-un videoclip, într-un spectacol sau improvizație sau scriind o povestire scurtă);
- Lucrând în grupuri, cereți participanților să le spună celorlalți din grup o poveste în care o persoană pe care o cunosc a făcut un act eroic și apoi să le ceară să spună o altă poveste în care ei înșiși au făcut un act eroic. După aceea, grupul trebuie să aleagă una dintre povestiri, să o transforme într-o mică scenetă și apoi să o prezinte în fața celorlalți participanți.

Toate exercițiile de mai sus sunt recomandate pe grupuri de 3-5 participanți. După finalizarea fiecărui exercițiu, ar trebui să își arate munca în fața celorlalți.

Exemple de rezultate ale muncii pe grupe de creație

În cadrul discuțiilor de la unul dintre ateliere, am ajuns la tema că oamenii nu se nasc egali. Am vorbit despre privilegiu și lipsa lor, despre faptul că nu totul trebuie să fie o luptă individuală, că unele situații depind de modul în care este structurat sistemul și că trebuie să găsim noi modalități de a lupta și de a depăși nedreptățile.

Am decis să adaptăm un exercițiu pe grupe de creație la noul subiect, așa că i-am pus în grupuri de câte 4 și le-am cerut să realizeze o mică improvizație pornind de la următoarea idee: „Întoarce-te la un moment-cheie în care ți-a fost rușine/frică, un moment în care voiai să te confrunți cu cineva/ceva/ cu tine

însuși/însăși. <<Ce aş schimba dacă m-aş putea întoarce în timp>> - răspundeți la această întrebare, poate fi ceva personal, dar poate fi și cu extrapolare la politică și să fie legat de un întreg sistem pe care doriți să îl schimbați.”

Unul dintre grupuri a prezentat sceneta rezultată:

Trei oameni încep să meargă din trei puncte diferite în spațiu, încercând să ajungă la un anumit punct de sosire. Persoana cea mai depărtată de punctul în care ar fi trebuit să ajungă era o persoană non-binară care ducea multe scaune și abia putea înainta. După aceea a venit o femeie care ducea două scaune și cel mai apropiat de punctul de sosire era un bărbat alb care a trebuit să străbată o distanță mult mai scurtă până la punctul final și nu ducea nimic. Mai mult decât atât, tipul își ținea piciorul pe un scaun. El s-a dus la ele și a început să ia scaunele de pe ele și așa au reușit și ele să ajungă la punctul final. Deși nu aveau nevoie de atât de multe scaune, au adus mai multe ca să facă loc pentru alte persoane, ca să nu treacă toți prin aceleași greutăți. Așa, au făcut din strădania lor una colectivă, nu o luptă individuală.

Un alt exercițiu pe care l-am propus a fost să prezentăm o fotografie și să cerem celorlalți participanți să o interpreteze. Un participant a arătat o fotografie cu două persoane prinse într-o luptă și în prim-plan era chipul persoanei care făcuse fotografia, clar râzând și distrându-se pe seama situației. Participanții s-au hotărât pe următoarea interpretare: Cel care făcuse fotografia/selfie este sistemul care te face să te lupți cu oameni aflați în aceeași situație ca tine, cu intenția de a crea divizare între oameni în scopuri de profit/putere, în loc să încerce să facă oamenii să colaboreze și să lucreze împreună.

Prezentarea formatorilor

Mihaela Drăgan este actriță și dramaturg, locuiește în București și lucrează în alte țări. Din 2014, este co-fondator al companiei feministe *rome Giuvlipen*. A fost una dintre cele șase finaliste pentru premiului Gilder/Coigney International Theatre Award din New York, care recunoaște opera excepțională a 20 de femei de teatru din întreaga lume. În 2018, a fost artistă rezidentă în Hong Kong la Centrul de Artă Contemporană Para Site unde a dezvoltat conceptul de *roma futurism* - la intersecția culturii rome cu tehnologia și vrăjitoria. În același an, a fost recunoscută la festivalul PEN World Voices International Play 2018 de la New York ca unul dintre cei zece cei mai respectați dramaturgi din lume.

Zita Moldovan este actriță și prezentatoare a emisiunii „Din viața romilor”, difuzată pe National TV. Ca absolventă a Facultății de Teatru și Televiziune din Cluj, în 2006 a colaborat cu Opera Ion Dacian din București, în cadrul spectacolului „Broadway București”. În 2014, a co-fondat Compania de Teatru Giuvlipen. În 2018, a făcut parte din producția româno-franceză „Uprooted/Dezrădăcinată” prezentată la Paris în sezonul România-Franța din 2019. Cel mai recent film în care joacă este „Doi lei șaizeci” regizat de Camelia Popa. În plus, în cariera sa de 15 ani, a fost implicată activ în mișcarea feministă și antirasistă romă, lucrând ca formator de teatru în comunitățile rome și în diverse campanii pentru drepturile romilor.

Prezentarea formatorilor „de la egal la egal”

A.G.L. este o feministă și activistă romă în vârstă de 24 de ani, absolventă a Masteratului în Politică, Sex și Minorități din cadrul Universității Naționale de Studii Politice și Administrație Publică din București. Din 2013, activează în cadrul Asociației E-Romnja pentru Promovarea Drepturilor Femeilor Rome. Are experiență în activitatea directă cu femei de etnie romă și grupuri de inițiativă ale tineretului de etnie romă, în dezvoltarea comunității, susținere/reprezentare și acte de identitate. Prin munca sa, dorește să deschidă oportunități și să încurajeze fetele și femeile rome să devină lideri și să facă ceea ce le place.

B.P. este studentă la Facultatea de Muzică și Teatru din Timișoara, la Secția de Actorie și Artele Spectacolului. Este artistă și poetă. Rezistentă și ambițioasă, prea „shukara” [frumoasă], prea inteligentă, prea prea prea toate”, cum se definește chiar ea. A participat la mai multe festivaluri din țară și din străinătate, inclusiv la Bienala ArtEncounters 2019, și la festivalul de teatru din: v z b l, cu piesa de teatru forum „Let's do it/Hai s-o facem” — parte din programul „Timișoara. Capitala europeană a culturii 2021.” La Kunsthalle Bega, a avut o interpretare în stil poetry-jam, cu proiecții astrale feministe, împreună cu artista Virginia Lupu. A mers la Berlin cu Teatrul Basca la Festiwalla. Poeziile sale au apărut în revista feministă CUTRA.

N.G. este actriță, este tânără și foarte talentată. Transmite mesaje prin muzică și teatru și încearcă să-i motiveze pe cei care cred că „viața le-a oferit puțin”. Din 2015, face parte din Playhood, un grup de tineri artiști din cartierul Ferentari din București, care combină educația cu artele spectacolului. Au avut spectacole în numeroase spații culturale, de la Teatrul Național din București, Teatrul

Național din Craiova sau Arcub, Muzeul Național de Artă Contemporană, Cafeneaua Godot sau Green Hours.

R.A.U., actor, interpret, travestit și formator, a absolvit Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, Artele Interpretării Teatrale.

În 2013 - 2016 a jucat în mai multe spectacole de teatru în cadrul facultății de teatru, iar în 2017-2019 a lucrat pe scena independentă a teatrului românesc și a colaborat cu ONG-uri; proiectele din această perioadă vizând în principal teme și probleme socio-politice. Între 2018 și 2019 a colaborat cu ONG-ul CARUSEL pentru proiectul „Story S - Springboard to Roma Youth Success”, în rolul de mentor. Scopul proiectului a fost de a sprijini tinerii romi să își continue studiile și să aibă o carieră de succes.

Între 2019 și 2020, R.A.U. a fost interesat de coordonarea cursurilor de formare, participând la mai multe ateliere de lucru și ateliere de instruire pe subiecte precum: rasism, homofobie, antidiscriminare, incluziunea minorităților în societate și dramaturgie contemporană.

Unde suntem acum, ce urmează? - Planuri, impasuri (restricționarea accesului, avantajele și dezavantajele spațiului online)

Chiar dacă actuala criză de sănătate impune o mulțime de restricții în ceea ce privește întâlnirile, interacțiunile sociale și călătoriile, planul nostru pe termen lung este de a continua să folosim metodologia „Eroi romi” ca mijloc de a deschide dezbateri importante pe teme care rar sunt puse în centrul discursului public. În următoarele două luni, ne propunem să organizăm un eveniment de diseminare la care vom invita formatorii, formatorii „de la egal la egal” și unii dintre participanții la atelier, alături de membri ai altor organizații și instituții care lucrează cu romi sau cu alte comunități discriminate și marginalizate și să vorbim despre proiectul „Eroi romi”, rezultatele obținute și despre cum am putea continua munca începută cu acest proiect, care sunt cele mai bune modalități de a împărtăși metodologia și know-how-ul acumulate în acești doi ani de practică și pe ce resurse să ne bazăm (atât umane și financiare).

Acum avem rezerve cu privire la transferul atelierelor în online, deoarece subiectele vizate de atelier și exercițiile necesită intimitate și confortul unui spațiu sigur, greu de recreat într-o întâlnire online, mai ales dacă participanții nu se cunosc deja între ei. În absența acestor factori importanți, ne temem că participanții nu vor simți că se cuvine să își împărtășească poveștile personale și să devină vulnerabili vorbind despre ei înșiși și despre experiențele lor.

Totodată, transpunerea metodei într-o versiune online ar implica și regândirea multor exerciții și practici creative.

Prin urmare, am prefera să ne concentrăm eforturile pe pregătirea altor profesioniști de teatru și lucrători comunitari în utilizarea metodologiei atelierului împreună cu beneficiarii lor.

Între timp, facem tot ce ne stă în putință ca să-i ținem pe cei patru formatori „de la egal la egal” implicați în activitățile și proiectele companiei și suntem hotărâți să îi ajutăm să-și dezvolte în continuare abilitățile de teatru, activism și construirea comunităților.

Știm sigur că unul dintre formatorii „de la egal la egal” — A.G.L. — are contextul adecvat și va continua să organizeze ateliere de lucru în comunitățile de romi în care E-Romnja dezvoltă grupuri de inițiativă pentru tineri.

5. ÎNCHEIERE

Experiențele formatorilor „de la egal la egal” și ale participanților”

În loc de rezumat, am ales să inserăm două testimoniale, unul de la un formator „de la egal la egal” și celălalt de la un participant la ateliere. Credem că sunt mai revelatoare și mai reale decât orice intelectualizare în care ne-am putea angaja.

Testimonial formator „de la egal la egal” – R.A.U.

„Experiența de formator a fost o provocare pentru că a fost prima mea experiență de acest gen. Să fii formator este, în primul rând, o mare responsabilitate. și cumva m-a făcut să-mi pun o mulțime de întrebări - Pot să o fac?, Pot face oamenii să înțeleagă mesajul pe care încerc să-l transmit?, Am puterea de a spune oamenilor ceva important, ceva care să aibă un impact real asupra lor? Am aptitudinile și prezența necesare să-i împrumuterez pe alții? - dar, în același timp, eram conștient că mesajul atelierului este foarte clar și ușor de înțeles și că, folosind exercițiile de teatru, atmosfera va deveni relaxată și distractivă pentru toți cei implicați.

Și într-adevăr, când i-am întâlnit pe participanți, mi-a dispărut toată anxietatea. A fost o plăcere să am dezbateri cu ei, să aflu alte perspective care, probabil, nu erau similare cu perspectivele celor din rețeaua mea de cunoștințe cu care interacționez social și, drept rezultat, a fost interesant să văd cum se poziționează alte persoane față de conceptul de eroină/erou, cum analizează critic probleme sociale și etice.”

Testimonial participant la atelierul „Eroine rome”

„Scriu pentru că știu că am o voce și vreau să o fac auzită. Pentru că am experiențe personale și, dacă nu le dau voce, rămân numai eu cu ele. Dar în momentul în care aceste sentimente, traume și vulnerabilități sunt rostite și li se oferă posibilitatea de a fi auzite, pot acționa ca teren comun. Pentru a construi relații cu ceilalți, trebuie să ne înțelegem experiențele personale împreună și să mergem mai departe împreună pentru a crea comunități care pot acționa diferit față de sistemele represive în care trăim și la care participăm în prezent.

Unul dintre atelierele de scriere creativă și dramaturgie, desfășurate pe trei zile și susținut de doi creatori ai teatrului Giuvlipen din București, Mihaela Drăgan și Zita Moldovan, a avut ca cerință continuarea primei propoziții din paragraful de

mai sus și expunerea motivației personale. Atelierul „Eroine rome” din Cluj-Napoca face parte dintr-un proiect internațional de ateliere similare în limbile spaniolă, italiană, maghiară și română, ce promovează dramaturgia romă contemporană, concentrându-se pe personaje eroice - tinerii romi. După ce am analizat fragmente din mai multe texte dramatice, am vorbit despre teatru și probleme sociale, cum ar fi rasism și discriminare sexuală - pe baza propriilor experiențe.

A fost o experiență terapeutică, cu oameni cunoscuți și necunoscuți, de reflectare asupra importanței sociale și politice a scrisului, vorbitului și teatrului. Împreună cu participanții și conducătorii atelierului, am reușit să creăm un spațiu sigur și incluziv în care să ne putem împărtăși chiar traume personale, apoi să vorbim despre posibilitățile de punere a lor în scenă. Este una dintre cele mai importante îndatoriri pentru mine să vorbesc în mod responsabil despre problemele care ne afectează pe noi și pe cei din jurul nostru. Și datorită formei sale, o lucrare dramatică este întotdeauna o cauză comună. Spectacolele teatrale nu vor înlocui dictaturile și nu vor distruge sistemele de putere nedrepte, dar teatrul are puterea de a modela comunitatea, de exemplu, atunci când valorile pe care le reprezintă indică un viitor mai corect, așa cum se întâmplă adesea în cazul teatrului politic.

Orice putere care distruge teatrul încearcă să distrugă comunitatea, ca și cum inegalitățile sociale nu mai sunt îndeajuns. Trebuie să scriem și să creăm pentru a ne reconecta, pentru a deveni mai puternici, pentru a face față nedreptăților care ne afectează pe toți, dar în moduri diferite, ca egali, solidari.”

Anexă

Videoclipuri

“Voi n-ați văzut nimic / You didn't see anything”, Alexandru Fifea

<https://www.youtube.com/watch?v=tD5DBqU2P2I&list=PLVQTLcJ3YrIPLp7Jj-hMOTeUIVrAZTOEi>

https://www.youtube.com/watch?v=NqvLS8j7d_w&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD

https://www.youtube.com/watch?v=P5jBs7Mx_QQ&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD&index=2

“Fata cameleon / Chameleongirl”, Márton Illés <https://www.youtube.com/watch?v=wydAzvprG5o&list=PLVQTLcJ3YrIPLp7Jj-hMOTeUIVrAZTOEi&index=2>

https://www.youtube.com/watch?v=o64otGeX6u0&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD&index=3

[https://www.youtube.com/watch?v=w9t-](https://www.youtube.com/watch?v=w9t-WLHEouU&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD&index=10)

[WLHEouU&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD&index=10](https://www.youtube.com/watch?v=w9t-WLHEouU&list=PLVQTLcJ3YrINH0IWZ6_NhUYUVoXFL0OLD&index=10)

<https://www.youtube.com/watch?v=6XXa5-rRgGk>

https://www.youtube.com/watch?v=E-xi7g_bSFA

<https://www.youtube.com/watch?v=u2PAdb5TIDs>

“Del Duma (Vorbește-le despre mine) / Del Duma (Tell them about me)”, Mihaela Drăgan

<https://www.youtube.com/watch?v=6XXa5-rRgGk>

https://www.youtube.com/watch?v=E-xi7g_bSFA

<https://www.youtube.com/watch?v=u2PAdb5TIDs>

Acest material a fost creat prin coordonarea Asociației Femei pentru Viitor (Teatrul Independent Maghiar) și de All- ONU, Rampa Prenestina și Giuvlipen în cadrul proiectului „Eroi (romi) în teatru, educație și viața de zi cu zi”

Proiect (2018-3-HU01-KA205-059854) sprijinit de Programul Erasmus+ Programul Uniunii Europene. Sprijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

